

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 23

7 Iunie, 1898.

MĂCELUL DELA DOL

Stiri înfiorătoare sosesc de peste munți. Administrația ungurească s'a hotărît, se vede, să stîrpească pe Români prin sabie și foc, în accepțiunea proprie a cuvîntului.

La Dol, jandarmii maghiari s'au aruncat de ună-zi asupra poporului românesc împușcînd în țărani ca în fiare sălbatice. Mai mulți țărani fruntași au rămas morți pe loc și mulți alții au fost răniți de moarte. Și care este motivul acestui îngrozitor măcel? *Motivul adevărat* nu e decît sălbatica ură de rasă, setea vandală de a extermina cu orice mijloace, la prilejuri bine-venite, pe Români, căci ei nu cedează poftelor neroade ale maghiarizatorilor. *Pretextul* însă este o altercațiune a țăranilor din comuna Dol cu un satrap ungur, cu o canalie ce răspunde la numele *Bereczky Iozsef*. Acest individ monstru, unicul Ungur în acea localitate, după ce a stors pe Români de i-a adus la sapă de lemn, ca să-și facă el avere din sudoarea frunții lor, a căutat acum să exploateze într'un chip infam legea agrară dela 1894 siluind pe popor să cumpere pămîn-

turile de ogor drept pășunat dela dînsul, cu prețul ce-l fixa el.

Din aceste relațiuni s'a născut și s'a dezvoltat vrășmășia poporului, pus la discrețiunea acestui jefuitor privilegiat și sprijinit de autoritățile fanatisate de ideia maghiarizării și astfel, acest ciocoiu înfumurat, ca să scape de reclamațiunile poporului care cerea ca pentru banii săi să i se dea un loc suficient de pășunat pentru vitele sale, chiamă jandarmii și aceștia, firește, ascultînd cu entuziasm de barbarele sale porunci, descarcă *de șase ori după oaltă* puștile în popor și preface comuna într'o bae de sînge!

Acum cîți-va ani, cînd apăru «*Replika*» tinerimei universitare din Transilvania, care arăta sălbăticiile administrațiunii și în special ale jandarmeriei maghiare, se mai găseau Români cari credeau că *Replika* exagera lucrurile. Astăzi, după măcelurile de la *Mehadica, Feldru, Tămas* și *Dol*, va mai fi cine-va care să se îndoiască de cruzimea sbirilor maghiari? Unde, în Europa centrală, se mai pomenește, ca pentru o ceartă între locuitori și o lipitoare a satului, administrațiunea să se năpustească cu o

asemenea furie medievală asupra bieților oameni fără arme și să-i ucidă ce pe niște vite? Asemenea măceluri nu se mai întâmplă decât în Ungaria, căci numai acolo mai trăește azi; în mijlocul Europei culte, un popor ce vrea să-și realizeze visuri politice nebune, prin teroarea gloanțelor.

Și la cine să reclame nenorocirii Români într'un Stat ce și-a pus problema să-i extermină? La judecătorii! Dar judecătorii de acolo sunt compuse din conaționali de ai canaliei *Bereczky*, cari toți se bucură, că ideea maghiară de Stat «s'a impus» Românilor prin fer și spadă!

Da, un întreg popor ce numără milioane de suflete este azi la discrețiunea tuturor lepădăturilor societății omenești, la discreția ciocoilor și jandarmilor maghiari, fără putință de apel, fără nădejde de a găsi dreptate în străbuna lor patrie!

Se poate o situație mai îngrozitoare? Se poate o tiranie mai nerușinată? Și să nu ne organizăm noi cei liberi? Și să nu jertfim *noi*, cei ce avem posibilitatea, o infinitezimală parte din veniturile noastre și din energia noastră bărbătească spre a da o mână de ajutor poporului-frate ce se svîrcolește sub ploaia de gloanțe a asiaticilor săi asupritori?

E timpul suprem să facem toate eforturile și să ne ridicăm ca un singur om, înfierînd această bestială procedare ungureasă, să ne organizăm de luptă, de luptă pe viață și pe moarte.

N. G.

SERBAREA DELA 11 Iunie ȘI LIGA

În ziarele politice s'a scris zilele trecute foarte mult despre atitudinea Ligii față cu

inițiativa luată de primăria capitalei în vederea serbărilor ce sunt a se organiza în ziua de 11 Iunie.

Ținem a pune lucrurile în adevărata lor lumină, căci nu am voi ca cine-va să interpreteze greșit sfaturile ce s'au urmat în această privință.

D. M. Vlădescu, Președintele Ligii, a fost invitat de către Primăria capitalei să ia parte la consfătuirea din zilele trecute, consfătuire al cărei scop era să găsească modalitatea și să fixeze programul serbărilor dela 11 Iunie.

D. Vlădescu s'a prezentat la acea conferință și a declarat, că Liga este gata a lua parte la serbările pe cari le va organiza comitetul format din inițiativa Primăriei.

În cursul discuțiunii însă s'au ivit dificultăți. Membrii din comitetul de inițiativă exprimîndu-și dorința, ca Liga să nu-și accentueze personalitatea cu acest prilej, ci să figureze întocmai ca alte societăți din capitală la această serbare, Președintele Ligii a arătat, că această dorință Liga nu o poate îndeplini, de oare-ce ea este o asociațiune cu un rol bine determinat în mișcarea națională și astfel e cu neputință, ca ea să participe la o asemenea serbare fără ca oratorii ei să fie admiși în primele rînduri și fără ca ei să aibă absolută libertate de cuvînt. Liga însă nu ar putea vorbi cu o asemenea ocaziune fără a stabili relațiunea ce a existat între mișcarea dela 1848 de aici și de peste munți.

Președintele Ligii, care reprezintă *unanimitatea* comitetului central executiv, neputînd cădea de acord cu membrii comitetului serbării oficiale de 11 Iunie, asupra acestor chestiuni, Liga nu va putea participa la această serbare.

Atît deocamdată în această privință.

Nu putem însă să nu regretăm cu această ocaziune, văzînd că tot mai sunt oameni

cari se tem, că Liga ar fi capabilă a se folosi de o asemenea ocasiune, cum este serbarea dela 11 Iunie, spre a face cine știe ce politică militantă.

Capitala și întreaga Țară sunt mărturie, că dela reconciliațiunea Ligistilor, Liga s'a ferit la toate ocașiunile de a face politică militantă, fie într'un sens sau altul.

Au fost în vremea din urmă momente în viața noastră națională, cind Liga, dacă ar fi vrut comitetul ei dirigent, ar fi putut crea enorme dificultăți d. p. guvernului. Dar comitetul nu numai că n'a făcut-o, ci și-a dat cele mai mari silințe ca să abțină pe unul sau altul dintre membrii Ligii de a discuta atitudinea guvernului în chestiunea națională.

S'au făcut în acest timp o serie de întruniri publice, de manifestațiuni naționale, dar un singur cuvânt nu s'a rostit în potriiva guvernului. Lozinca generală a Ligii era: *Nu facem politică militantă, nu ne virăm în luptele de partid.* Această înțeleaptă și demnă atitudine a Ligii putea să convingă pe toți oamenii noștri politici, că, *cu nici un preț*, Liga nu se dedă la acușațiuni sau recriminațiuni în contra vr'unui bărbat de Stat de ai țării.

De aceea, ne pare foarte rău, că s'a presupus, precum ni se spune, că d. p. oratorul pe care l'ar fi delegat comitetul Ligii la serbarea dela 11 Iunie, ar fi avut de gând a face vr'un proces cutărui om politic. Nimănu-i din comitetul Ligii nu i-a trecut prin minte așa ceva. Ar trebui ca cine-va să nu-și cunoască rolul, în comitetul Ligii, ca să aibă asemenea intențiuni. Ei bine, *toți, absolut toți* membrii comitetului central executiv își dau perfect de bine seama de rolul lor și de scopul Ligii și absolut nimeni din acest comitet nu avea gândul de a se coborî, mai cu seamă cu o ocașie atît de solemnă, în arena luptelor noastre de partid, de cari Liga, ca în trecutul apropiat, așa și în viitor se va ști feri.

Erau deci lipsite de ori-ce temei, temerile de cari vorbim.

Liga Culturală nu este nici a conservatorilor, nici a liberalilor, ea este a tuturor *Românilor*. Aceasta a fost și este cea mai înaltă ambițiune a membrilor cari alcătuiesc comitetul ei executiv.

Dorim, ca de acest lucru să țină seamă toți cei ce intră în vr'o relație cu instituțiunea noastră.

IMPRESIUNI DELA CONGRESUL LIGEI

Ele ce voiu spune în aceste rînduri poate-că nu vor conveni tuturor sau celor mai mulți dintre cetitorii acestei reviste. Vor fi unii—sciu eu?... poate chiar onor. Comitet de redacție—cari vor zice că ast-fel de impresiuni nu pot fi date pe față chiar în organul care apără cauza Românilor, și care e ținut să presinte situația Ligei sub culorile trandafirii ale unei situații splendide. Vor fi alții cu lentilele vederii mai convexe în cît să le permită a vedea lucrurile într'o proporție mai mare decît le vedem noi mici; și deci vor zice că prea suntem stăpîniți de pesimism. Se prea poate. Decît, am ferma convingere că ceea-ce spun e *adevărul* nemesteșugit și neinfluențat de alte vederi, decît de considerațiuni morale și de interes pentru toți Români.

De alt-fel mi se pare că e timpul de a numi lucrurile cu numele lor propriu; e momentul de a ne înnumăra și a vedea dacă am priceput în deajuns că între *a fi Român* și *a da probe* despre aceasta nu e decît un prapor: *voința*.

Căci a ne lăuda într'una cu faptele strămoșilor; a ne arăta continuu strănepoți ai unor viteji ce nici n'ar cuteza să ne privească, a declama la ori-ce ocașie pa-

triotismul făcut de alții, mi se pare că nu e nici drept, nici folositor cauzei ce susținem.

Am fost la Congresul Ligei din ăst an. Nu mai luasem parte la acest act de măreție națională din 1893, când s'a ales fostul Comitet în frunte cu d-l V. A. Ureche. Impresiunea durabilă ce mi-a lăsat atunci, atît citirea raportului despre activitatea Ligei, cetit mi să pare de fostul secretar Lupulescu, cît și discuțiunile calde însuflețite și folositoare ale delegaților de atunci mi-au lăsat niște amintiri, ce nu se vor șterge ușor decît dor prin altele de o tensitate mai mare. Sub impulsul acestor plăcute amintiri m'am dus și anul acesta la templul ce avea să adăpostească pe Români reprezentati din cele patru unghiuri ale țării și din străinătate, și unde avea să se dea seama înaintea lumii și a lui D-zeu de actele noastre către propria noastră naționalitate, către propriul nostru viitor.

Am intrat în sala atencului la ora nouă dimineața cum era scris în program. Pînă să se adune delegații—cari fie zis în treacăt nu se prea grăbeau, pînă să se constitue biroul, pînă una-alta, veni ora zece. Moment solemn! Președintele, simpaticul și mult însuflețitul d-l M. Vlădescu, deschide ședința prin o cuvîntare pe care a-și micșora-o, dacă m'ași încerca s'o schițez, dar nu mă pot opri de a o numi model de nobleță în simțire, în exprimare și în elocință ei, a culmea retoricei în figurate-le-i expresiuni. Era necesară de alt-fel, căci pe fețele tuturor se cetea par'că o răceală ce puțin cite puțin începu să dispară sub caldă acțiune oratorică pe care păstrătorul sfîntului steag al naționalității noastre, o desfășura.

M'am uitat prin sală.

Vroiam să văd dacă orașele, orașelele, și satele noastre au primit botezul paladiului Românismului viitor. Voiam să mă conving, dacă numărul foarte... mare de locuri din

Ateneu e suficient pentru a coprinde pe toți reprezentanții Ligei și mă convinsei repede că n'am de ce să mă tem. Slavă Domnului, că mai sunt scaune la Ligă și Români prin unghere.

Erau ce e dreptul, afară de vre-o două Secțiuni din jud. Prahova, cari au întirziat se vede cu alegerea delegațiunilor, *toate Secțiunile reprezentate.*

Și cînd zic astfel, nu mă gîndesc de loc prin cîți membri erau represintate. Nu, de loc, pentru că, acolo unde e de ajuns entusiasm, ce are a face numărul? Dacă Craiova se presintă cu patru delegați, dacă Ploeștii au trimis tot cam atîția, dacă celelalte orașe au făcut tot astfel, se poate susține că nu mai sunt Români la Iași, Galați, Brăila ori Ploești?

Nu, negreșit sunt și încă foarte mulți, căci Românu-i numeros ca frunza codrului. Lăsați-i numai în pace, nu le turburați nici liniștea pe care o dă repausul duminical, nici siguranța ce o au că alții muncesc în locul lor. Lăsați-i, căci... *de mortuis nihil...*

Dar președintele termină, urmează apoi secretarul și după el delegatul censorilor. Tocmai cînd în *lungu-i raport* despre starea financiară a Ligii, ajunsese la suma ce represintă încasările anului trecut, un vecin îmi procură o notiță extrasă — n'a voit a mi-o spune, dar am dovedit-o în urmă — din istoria d-lui Xenopol. Citesc:

«Dieta cea d'întîiu, (în Ungaria, nu România) chemată după perioada absolutismului, se adună în 1825 și ea este însemnată prin ivirea unui bărbat, care cel dintîiu dădu o formă teoretică, logică și strînsă intereselor poporului maghiar, a nume comitele Ștefan Szechenyi. Mai mulți deputați aducînd imputări guvernului, că nu ar fi dat curs votului Dietei din 1790, privitor la învățătura și desvoltarea limbei maghiare, propuseră tot d'odată spre a-

«jungerea mai deplină a unui atare țel, «înființarea unei academii ungurești. Re-
«presentantul Austriei întîmpinînd că nu
«ar exista fondurile trebuitoare pentru cre-
«area unui atare așezămînt, Ștefan Sze-
«chenyi se scoală și oferă tot venitul său
«pe un an, 60.000 fiorini, spre înlemneierea
«Academiei. Ca o scînteie electrică pro-
«punerea lui Szechenyi trezește entuziasmul
«adunării; se subscrie în un pătrar de oră
«suma îndestul de însemnătoare de 250.000
«fiorini și, academia ungurească este cre-
«ată . . . . .»

Sub impresia acestei note, îmi făceam
calculul următor: Or fi fost Ungurii pa-
trioți, dar tot mai mult îi întrec Români.
Și nu mi-a fost dat să aștept mult spre
a avea proba. Censorul cetește raportul
său și spune că în anul trecut Liga a în-
casat . . . . . cam cît credeți? . . .

— Patru zeci de mii și cîte-va sute de Lei.

Așa-i că nu e tocmai mult? Dar nu e nici
puțin cînd ne gîndim cît suntem de patrioți.

S'ar formalisa onorații membri ai Comi-
tetului de redacție, că am divulgat acest
lucru, dar n'am ce face: mi-au apucat alte
gazete înainte și mi se pare că chiar de
acelea ce trec granița.

Și atunci mi-am făcut calculul următor:

Un oraș de 250.000 locuitori, între cari
numai Români din Ardeal ar fi vre-o
5000—10.000, trimite 48 delegați, cari
represintă o Secțiune cam de 1.200 mem-
bri. Dat fiind, că în restul țării nu poate
fi aceeași proporție, fiind-că pe acolo oa-
menii sunt mai puțin patrioți, ajungem ca
la un milion locuitori, cari formează po-
pulația orășănească, patriotică, română, în-
suflețită de focul sfînt al iubirii de neam
și de moșie nu numai de petreceri și alte
manifestații de paradă, să restabilim nu-
mărul membrilor Ligii pentru unitatea cul-
turală a tuturor Românilor, număr pe care
nici secretarul în raportul său despre acti-

vitatea Ligii, nici censorul cînd a arătat
scurta-i situație financiară, nu ni l'au spus:
acest număr este de vre-o două mii.

Să lăsăm acum spiritul ironic la o parte
și să ne gîndim puțin: care să fie cauza
de mergem așa de încet?

Bine, d-l Președinte ne-a îndemnat să
întindem acțiunea cît mai mult; un alt
membru a cerut să stăruim a face Secțiuni
prin toate comunele rurale, fără să ne pro-
mită că și d-sa va face același lucru, căci
poate și are unde; gazetele pe de altă
parte ne mai dau din cînd în cînd cite o
știre despre cîte o nouă Secțiune înființată
nu știu unde; de cît toate astea pare că
ne duc de cîți-va ani tot la un număr ce nu
trece peste o sută delegați din toată țara.

Atunci, care să fie pricina acestei stag-
nații? Nu suntem destul de patrioți? Nu
cred aceasta. Nu suntem toți? Asta se
poate, dar sunt leacuri pentru ori-ce boale.
De pildă, unul propus de nu știu cine în
revistă: ia să numărăm pe *cei d'întîi la
masă și în urmă la muncă*. Apoi ia să
mai lăsăm și noi cei mai fruntași de prin
Secțiuni apucăturile dictatoriale și să mai
căutăm și alte mijloace de luptă și convin-
gere și atunci poate că ne vom număra
mai greu.

Eu cred că anului ce începem, îi e re-
servat darul de a ne indica multe căi.

Dar cum ele nu se pot discuta într'un
congres de o zi, e timpul să ne gîndim
că pe unele le-am putea discerne în re-
vistă, iar pe altele prin rapoarte către Co-
mitetul Central Executiv.

Să înțelegem odată că menirea Ligii
nu e de a încasa numai cotisațiuni, ci de
a ști cum să le întrebuițeze. Și să mai
știm că într'o țară de cinci milioane Ro-
mâni, e o rușine ca nici o zecime să nu
fie înscrisi sub cutele unui drapel, care e
menit să umbrească naționalitatea noastră.

Chael,

BAIA DE SÎNGE DIN DOL

Iată raportul detaliat pe care-l primește *Tribuna* dela corespondentul său din *Hida* despre vărsarea de sînge dela Dol.

Hida, 8 Iunie n.

Sn Valea aceasta pacinică, poporul nostru blind și supus legilor, iubitor de ordine și de liniște și plin de respect față de autorități, în timpul din urmă e în continuu conturbat în această liniște. Intîmplări sguuitoare produc valuri de iritațiune și o consternațiune justă, ba o revoltare internă pînă la desperare față de autorități, legi și ordine de drept.

Abia s'au liniștit în cit-va spiritele revoltate de nedreptatea ce s'a făcut nu de mult tînarului avocat Dr. *Simion Tămășiu*, care e înconjurat de dragostea și simpatia tuturor, și iată că astăzi de nou mii de țipete, ce au ajuns pînă la cer și cari ne-au atins pe toți ca un fulger venit din senin, au eșit din pacinica comună *Dol*, aparținătoare cercului Almaș.

Gemetul celor răniți, tragerea de moarte a celor muribunzi, țipetele și plîngerile celor aparținători victimelor, glasul clopotelor trase într'o dungă, ca alarmă, și pocniturele de puști gendarmerești au fost ecoul sguitor de minți și inimi ce a răsunat din deal în deal astăzi în Valea-Almașului.

Iată în scurt faptul:

Azi Miercuri, după amiază, între 2 și 6 ore, 4 gendarmi trimiși de aici din Hida la Dol, fără ordin și fără motiv au dat foc asupra poporului și asupra unei ciurde de vite.

Au murit momentan 3 oameni, 7 sau poate și mai mulți, bărbați, femei și prunci, sunt răniți de moarte!!

Causa?!!

Abia poate fi alt-ceva decît, că acești nefericiți, cari s'au stins ori se svîrcolesc în durerile morții sunt născuți — Români!

Ciocoiful satului. — Pămîntul cu trifoiu. — Ocuparea lui. — Solgăbirăul. — Minciuna. — Gendarmii. — Alurma. — Crima.

Iată datele ce ne stau pînă astăzi la dispoziție:

Ciocoiful satului.

În comuna Dol singurul proprietar ungur e un așa numit *Bereczky József*. Fost cînd va notar, după aceia cămătar și-a strîns o proprietate considerabilă în acea nefericită comună, căreia i-a fost ca un blestem de cînd s'a așezat acolo.

A terorizat poporul cu ajutorul autorităților cum i-a plăcut; i-a făcut nedreptăți peste nedreptăți, l'a supt pînă la os.

Venind la putere legea agrară din 1894, articolul XII, care regulează și modalitățile de pășunat, și-a știut face în tot anul un venit considerabil de pe spatele bietului popor, fiind hotarul necomasat, și fiind constrîns poporul să-i cumpere pămînturile de ogor drept pășunat, cu prețul ce-l cerea dînsul.

Pămîntul cu trifoiu.

În primăvara anului acestuia s'a ținut adunarea generală a proprietarilor, unde poporul, în conțelegere cu numitul *Bereczky* a statorit modalitățile și prețul de pășunat pe anul acesta.

A avut un pămînt cu trifoiu, tocmai în capul statului, pe unde treceau vitele la păsune.

Poporul a zis:

D-le! Dacă îți dăm pe păsune cit ceri, slobozi-ne spre pășunat și acest pămînt cu trifoiu, care ne stă așa în cale.

La ce *Bereczky* a rugat poporul că barem pînă la Rusalii să înconjoare trifoiul și atunci cosindu-l, va slobozi pămîntul să-l folosească de pășunat.

Timpul a sosit și a trecut și sătenii au

cerut să le sloboadă pământul după cum le-a promis.

Bereczky însă n'a voit să cedeze, ba i-a amenințat, că acum de ciudă nu va slobozi pământul pînă la toamnă.

Ocuparea lui.

În frunte cu judele comunal, cu curatorul bisericesc și cu jurații comunali, toți oamenii de frunte și cu puțină carte, au hotărît, în urma acestei incalificabile purtări, ca în 7 Iunie, adică Marțea trecută, să meargă dinșii cu toate vitele de pe pășune și să le bage pe trifoiul lui Bereczky.

Așa s'a și întimplat. Faimosul fecior al lui Bereczky s'a pus cu pușca încărcată înaintea vitelor și a oamenilor, amenințându-i cu moarte de vor pași pe trifoiu. Dar în deșert! Oameni și-au executat hotărîrea luată, care deși după lege era necorectă, în fond era justă.

„Solgăbirăul.”

Bereczky în 7 Iunie a făcut arătare pretorului din Hida contra acestui fapt, o simplă transgresiune de cîmp, care momentan a și ordonat naturalui, să meargă la fața locului, să cerceteze lucrul, și să facă raport despre cele întimplate.

Fiind comunicația poștei foarte greoaie, notarul nici *astăzi nu a primit ordinul pretorului*. Sătenii din Dol și-au ținut vitele pe pământul cu trifoiu al lui Bereczky, fără ca vre-o procedură să se fi pornit contra lor pînă azi.

Văzînd Bereczky aceasta, și-a trimis feciorul la pretura din Hida, unde nefiind acasă protopretorul, ci numai pretorul, un băiat ales acum de o săptămînă, prevăzut cu aceeași tactică, știință, zel și cu aceeași ură față de noi, ca și cel ce a înscenat măcelul dela Mehadica.

Mineiuna.

Feciorul lui Bereczky, folosindu-se de aceste calități ale substitutului a înfățișat lu-

crul așa, că în urma ordinului de ieri, notarul ar fi eșit la fața locului, dar nu ar fi putut satisface ordinului. Oamenii s'ar fi opus, nu pot zălogi vitele vitele Pe scurt el concludă, că notarului îi trebuie ajutor de forță brutală: *gendarmi*.

Credulul de solgăbirău dă momentan ordin gendarmilor, că numai decît să meargă la Dol, ca să fie într'ajutor notarului de acolo întru a disciplina pe Valahi.

Notar nu era în Dol, ca în palmă. Procedura n'a fost începută: prin urmare de opunere din partea sătenilor nu putea fi vorbă.

Gendarmii.

Mergînd gendarmii la Dol s'au pus pur și simplu la dispoziția și comanda Iri Bereczky, care înarmîndu-se, dimpreună cu feciorul său, dimpreună cu gendarmii s'au dus la pământul cu pricină. Aci ei nu voiau nici mai mult nici mai puțin, decît ca să *închidă 200 de vite*, ca apoi să nu **le sloboadă pînă nu vor plăti oamenii ce vor cere ei, fără de a mai face multă judecată. Ei au și mînat vitele în sat să le închidă la Bereczky.**

Alarma.

Oamenii auzind de veste au eșit înaintea lor și i-au *rugat*, ca să nu le închidă toate, că se pot bolnăvi, ci să închidă cîte una dela fie-care gazdă sau de nu, vor da *zalog*.

De altfel ei toți, cu toată averea lor *garantează despre pagubă înaintea legii*.

Intr'aceea s'a tras clopotul într'o dungă și mulțime de popor, cam 150—200 inși s'au adunat la fața locului.

Cu toată declarațiunea leală a sătenilor — după cum spun martorii oculari — **Bereczky a comandat și gendarmii au dat foc în oameni și în vite.**

Crima.

Judele comunal a fost pușcat prin șale, curatorul bisericii prin piept, paracliserul bisericesc prin cap, așa în cit momentan i-au sburat creerii. Toți trei au rămas morți!

Alți oameni au fost greu răniți. Asemenea și multe vite.

*

Aci mintea îmi stă în loc. Să apreciez aceste fapte după cum merită, nu găsesc expresiuni.

*

Miine 9 Iunie, vor eși la Dol diferite comisiuni ca să instrueze lucrul. Mă interesează așa de mult, în cit mă voi duce și eu; ca să văd pe care *dungă* se va pune această investigație.

Oare și acum pe socoata *hoșului de păgubaș*?

Dela fața locului.

Un martor ocular descrie astfel, în «T. R.», revoltătorul cas:

În absența protopretorului, un solgăbirău de curînd numit și neexpert, a trimis la moment doi gendarmi la Dol. Sosiți acești sbiri ai stăpînirii la Dol, călăuziți de cei doi proprietari au adunat toate vitele cornute să le mine în sat. Gendarmii au cerut și ajutorul vice-primarului, spunînd că voesc a număra vitele. Vice-primarul le-a stat în ajutor și mîna vitele spre sat. Ajungînd în dreptul casei lui Bereczki, acesta voi să bage vitele în curtea sa. Poporul adunat într'aceea la fața locului, *ruga* pe gendarmi să nu strîmtoarească vitele în curte, căci se pot schilăvi, ci să însemne numele fie-cărui proprietar și ei vor plăti ori ce pedeapsă li s'ar dicta.

Cei doi Bereczki însă cu bitele îmblăteau vitele să le bage în curte.

Primarul comunal sosit la fața locului ruga pe gendarmi să lase vitele în pace, căci el va lua asupra sa toată răspunderea. Într'aceea au mai sosit cîți-va oameni dela lucrul cîmpului, dela sapă, cu uneltele în mînă. Gendarmii au dat poruncă să depună sapele. Oamenii au aruncat sapele în șanț.

De față erau afară de primăria comunală nu-

mai vre-o 20—30 de oameni, cu mîinele goale; nu în poziție de atac, ci cu pălăriile în mînă, rugîndu-se de gendarmi, să le numere vitele și să le lase la pășune. Unul dintre oameni (crisnicul) ceru să lase vitele, căci ei răspund cu averile lor pentru pagubă. În momentul acesta Bereczki Károly neputînd băga vitele în curtea sa strigă: *Tűzet! nem birunk!* (Foc! nu răsbitim!).

Și gendarmii, la comanda lui, au dat foc. Crisnicul a fost pușcat drept în cap. Teasta-l sfărîmată bucăți și creerii i-au sburat departe lăsînd trupul fără viață să se prăbușească la pămînt.

Un glonț a trecut prin pieptul unui jurat, omorîndu-l la moment. Oamenii au luat-o care încotro la fugă să-și mîntue viața. Unii se ascundeau prin grădini. *Gendarmii îi luau la fîntă și pușcau după ei peste vite.*

Primarul comunal cînd voi să se refugieze a fost pușcat de două gloanțe prin pulpă și genunche și doborît la pămînt.

Un epitrop al bisericii a fost pușcat în grumaji. Un glonț a trecut prin șalele unei femei și i-a eșit prin stomac. Un băiat a fost nemerit în picior.

Într'un moment strada era deșartă; oamenii între strigăte de groază s'au refugiat care pe unde au apucat. Vitele au năvălit din sat la cîmp.

Auzînd pușcăturile oamenii au tras clopotele într'o dungă. S'a adunat atunci poporul, dar îngrozit de spectacolul fioros, nu s'a apropiat de gendarmi.

Preotul care se afla la cîmp, la auzul sunetelor de clopot grăbind către locul sinistrului, a fost amenințat cu moarte din partea gendarmilor de se va apropia de ei.

Seara a sosit în Dol fisolgăbirăul și medicul cercual. Acesta a legat ranele celor vulnerați, iar pe cei mai grav răniți i-a trimis la spital în Cluj încă în acea noapte.

Fioroasă și îngrozitoare a fost noaptea aceasta pentru sărmanii Români din Dol. Fiori de moarte te prindeau și sîngele ți se încheaga în vine la vederea recilor cadavre mutilate și a răniților și tînguirile și bocetele văduvelor și a nevino-vaților copilași rămași fără părinți.

Joi, pe la prînz, au sosit la Cluj la Dol vicișpanul comitatului, un jude de instrucție, procurorul, fisolgăbirăul, un judecător militar, o comisie de medici de oaste și doi medici civili, pentru a face cercetare și «dreptate».

În aceeași zi după prânz, judele de instrucție (Bodor) a ascultat pe cei doi gendarmi, pe preotul comunei și pe vice-primarul comunal. Medicul civil a fotografiat cele două cadavre în diferite poziții. Vicișpanul a luat fasiunile vice-primarului și a gendarmilor. Iar medicii militari au secționat cadavrele.

Pe la orele 6 după prânz cele două jertfe au fost înmormântate cu ceremonialul cuviincios din partea preoților G. Mureșanu, din Jimbor și I. Popp din Miluan, fiind petrecute la mormint de popor numeros din loc și jur, în inimi cu adâncă jale.

Toate comisiile sosite din Cluj la fața locului, s'au întors de către seară, rămânând în Dol judele militar și un căpitan de gendarmi cu 6 gendarmi. — Judele militar de seara dela orele 8 pînă la 12 din noapte a luat fasiunile gendarmilor, iar azi a început a asculta martori din popor.

* * *

Cu o zi mai târziu, același corespondent scrie încă următoarele :

«Proprietarii unguri din Dol: Bereczki Iózsef și fiul său Károly, autori principali ai măcelului de acolo, de oroarea răsunării poporului s'au mutat din Dol într'un sat depărtat, ducînd cu sine toată averea lor mobilă și lăsîndu-și casa pustie. Gendarmeria încă nu s'a depărtat din Dol, de și atitudinea poporului n'o pretinde aceasta. O liniște adîncă domnește în întreg satul, numai bocetele mamelor și a văduvelor și înfiorătoarele lor blestemuri se aud repetîndu-se zi de zi, umplînd cu fiori de groază pe străinii, cari și acum continuă a cerceta comuna pentru a se informa despre umanismul gendarmilor. Primarul comunei schilăvit pe vecie, zace în spitalul din Cluj. Femeia pușcată în stomac se luptă între viață și moarte.»

Almășanul.

DESNAȚIONALIZAREA

După I. NOVICOV.

(Urmare, Vezi No. 17).

Se deile se manifestă în știință și în filosofie. În ceea-ce privește știința, ea mai puțin are un caracter național, căci adevărul este unul și același în toate țările.

Particularitățile psihice ale grupurilor sociale se manifestă numai prin metode și prin preferința acordată unei ramure de științe mai mult decît alteia.

În mod firesc, un stăpînitor introduce în școlile pe cari el le creiază între supușii săi, metodele și studiile sale favorite.

Prin aceasta el modelează spiritul celor învinși după chipul și asemănarea sa.

Filosofia, pe de altă parte, formează sinteza cunoștințelor omenești. Ea elaborează acea concepțiune fundamentală a universului, care servă apoi drept bază tuturor concepțiunilor noastre științifice, religioase și juridice, prin urmare tuturor instituțiilor sociale. Toate se determină în filosofie, toate pleacă dintr'însa. Importanța filosofiei e de prima ordine. Sub anumite raporturi, filosofia e chiar superioară religiunii, pentru-că ea o cuprinde și pe aceasta în generalizațiunile ei. Cu toate acestea, nu s'a întimplat încă în societățile civilizate, ca un sistem filosofic să fie obținut recunoștința universală. Misticismul, raționalismul, idealismul, materialismul, panteismul și pozitivismul au avut rînd pe rînd, sau simultan, numeroși aderenți. Dar chiar însuși numărul sistemelor filosofice ne arată cît sunt acestea de schimbătoare. Guvernele sunt mai puțin infeodate în sisteme filosofice particulare, decît în religiuni. De aceea nici nu există măcar exemplu, ca o națiune să fie căutat a impune unei alte națiuni sistematice și conștient propriul său sistem filosofic. În acest domeniu nu s'a întrebuițat încă nici procedeul privațiunii de viață, nici al privațiunii drepturilor civile și politice. S'a întrebuițat însă deja procedeul favorurilor. Unele școli filosofice se bucură de bună-voința guvernelor și, de exemplu, în învățămîntul superior este o șansă de succes dacă cine-va profesează sistemul la modă.

Negreșt, cînd un guvern deschide gimnaziile, liceele și universitățile spre a propaga o limbă, conștient sau inconștient el intro-

duce în aceste instituțiuni filosofia, care îi este lui mai simpatică. Incet-încet, el face astfel ca poporul desnaționalizat să se pătrundă de ideile și să adopte concepțiunea despre univers a dominatorilor. Englezii, în Indii, nu învață sistemele filosofice ale școalelor lui *Capila* sau *Vedanta*, ci acelea ale lui *Locke*, *Hume* sau *Herbest Spencer*. Cu chipul acesta ei fac, ca societatea indică să adopteze ideile engleze.

Un alt procedeu spre a impune ideile este *censura*. Ea are două forme: ea poate fi preventivă sau penală. În primul cas, ori-ce scriere trebuie să fie supusă, înainte de tipărire, examenului censorului care autoriză sau nu autoriză publicarea. În al doilea cas, orice scriere care cuprinde idei puțin simpatice guvernului e suprimată, iar autorul, editorul și tipograful sunt pasibili de pedepse diverse, mai mult sau mai puțin riguroase, după natura scrierii și legislațiunea țării. Un guvern care controlează în acest chip producțiunea intelectuală a unui popor, nu poate, fără îndoială, să oblige pe oameni a scrie cărți contra convingerilor lor, dar el își închipuește că împiedică ideile, pe cari le consideră pernicioase, de a se răspîndi în public: Atunci ideile, considerate ca binefăcătoare, avînd un cîmp mai liber înaintea lor, trebuie (după părerea guvernelor) să ajungă la predominatiune. Cu un cuvînt, guvernele practică aici o eliminațiune forțată a ideilor ce li se par subersive.

Adesea guvernele se servă și ele de carte sau de jurnal spre a face propagandă. Ele plătesc pe anumiți autori ca să scrie lucruri false (căci dacă ele s'ar părea autorilor adevărate, acești autori le-ar scrie *sponte sua*, din propriul lor îndemn). În Germania pe timpul lui *Bismarck*, această practică devenise permanentă, grație așa numitelor fonduri ale Guelfilor.

(Va urma)

Niedermetzlung rumänischer Bauern.

Entsetzliche Nachrichten bringen uns die rumänischen Zeitungen aus Siebenbürgen. Wie es scheint, haben die panmagyarischen Regierungsorgane den bestialischen Entschluss gefasst, die Rumänen durch Schwert und Feuer auszurotten.

In der Gemeinde *Dol* haben nämlich magyarische Gensdarmen, unter nichtigen Vorwänden, auf rumänische Bauern geschossen. Mehrere vornehme Landleute blieben sofort todt, viele andere wurden tödlich verwundet. Und das alles, weil in der genannten Gemeinde ein magyarischer Satrap, ein gewisser *Bereczky Jozsef*, nach Herzenslust schalten und walten darf.

Dieser hergelaufene ehemalige Dorfschreiber hat sich, infolge seiner «patriotischen» Wirksamkeit ein ansehnliches Vermögen aus den Taschen der rumänischen Bauern von *Dol* herausgepresst und spielt jetzt den magyarischen Dorf-Aristokraten.

Als eine sogenannte «Stütze» der Magyarisirung, verstand es dieser saubere Herr, alle Weideplätze zu monopolisiren und sie nur gegen einen horrenden Preis den Dorfleuten zeitlich zu überlassen.

Nun ereignete es sich aber, dass, trotzdem die Bauern den hohen Preis für diese Plätze bezahlten, der Herr Satrap es doch nicht gestatten wollte, dass sie ihr Vieh auf diese Weideplätze trieben. Eines Tages liess nun dieser Unmensch Gensdarmen kommen (diese kommen ja auf Wunsch eines magy. Falloten sofort wie Dienstmänner) und befahl ihnen, das Vieh (etwa 220 Stück) der Bauern einfangen und in seinen Hof zu treiben. Da liefen sofort die Dorfleute zusammen, liessen die Glocken Allarm läuten und protestirten gegen diese willkürliche durch nichts begründete und absolut ungesetzliche Maassregel. Darauthin commandirte dieser Satrap *Feuer!* Diese ge-

horchten sofort und schossen *ssechsmal* *nacheinander* auf das zusammengelaufene Volk, welches aus etwa 200 Personen, Männern, Frauen und Kindern, bestand.

Der Dorfrichter wurde durch die Brust geschossen, der Obmann der Kirchengemeinde (*Curatorul bisericii*) durch's Herz, der Messner durch den Kopf. Alle drei blieben sofort todt am Boden.

Lebensgefährlich verletzt wurden noch zwölf Menschen Männer und Frauen.

Und da staunen manche Leute und rümpfen die Nase, wenn man die Magyaren eine Asiaten-Bande nennt!

An wen sollen sich nun die Bauern wenden, um ihr Recht zu suchen? An die magyarischen Gerichte? Diese sind aber ausschliesslich von Todfeinden der rumänischen Nationalität und von Freunden der *Bereczky's* zusammengestellt! Alle diese «Justizorgane» frohlocken ja in ihrem Herzen, dass die magyarische Staatsidee den «Wallachen» wieder einmal blutig eingeschärft wurde.

Und dieses mordsüchtige Banditen-Gesindel, welches auf unschuldige und wehrlose Bauern wie auf wüthende Hunde losschiesst, soll noch lange von Wien aus gehegt und gepflegt werden?

Denkt man denn in Wien nicht, was aus der Habsburgischen Monarchie werden soll, wenn der seit Jahrzehnten niedergehaltene Hass der nichtmagyarischen Nationalitäten einmal losbrechen würde?

Ein französisches Werk über die Nationalitäten-Verhältnisse in Osterreich-Ungarn.

Les races et les Nationalités en Autriche Hongrie par Bertrand Auerbach, Professeur à la Faculté des lettres de l'Université de Nancy. Paris, F. Alcan, 1898, 368 S.

Der leidenschaftliche Nationalitäten-Kampf, der seit etwa fünfzig Jahren das Habsburger Reich unterwühlt und es zu

keiner Ruhe gelangen lässt, müsste wohl, sollte man wenigstens meinen, eine ganz ansehnliche Special-Literatur gezeitigt haben. Man könnte annehmen, mit Bezug auf diese langwierigen Kämpfe ein Fülle von guten, brauchbarer Büchern, wenigstens in deutscher Sprache, vorhanden zu finden, um in diesem trostlosen Chaos sich nach allen Richtungen orientiren zu können. Dem ist aber nicht so. Die österreichische national-politische Literatur ist auffalend arm an diesbezüglichen Schriften und die, welche da sind, behandeln diese Kämpfe zumeist von parteipolitischen oder doch von so niedrigen Gesichtspunkten, dass man sie unmöglich ernst nehmen kann. Noch heute erscheint uns in dieser literarischen Wüstenei das bekannte Werk Fischhoff's als eine erfrischende Oase. Fast alles übrige ist wertlos.

Umso mehr Aufmerksamkeit erheischen, unter solchen Umständen, die im Ausland in nicht deutscher Sprache erscheinenden die österreichisch-ungarische Nationalitäten-Politik behandelnden Schriften. Und unter diesen, in letzter Zeit erschienen Werken, erscheint uns das oben angeführte *Auerbach'sche* geradezu vortrefflich. Wir kennen überhaupt sehr wenige *deutsch* geschriebene einschlägige Werke, die an Verlässlichkeit, Umsicht und Klarheit diesem französischen gleichkämen.

Der Verfasser erörtert da sehr eingehend, und gestützt auf zahlreiche geographische, statistische Angaben sowohl die österreichische als auch die ungarische Nationalitätenfrage mit einer Gründlichkeit die man nur rühmend hervorheben kann.

Nach einem kurzen historischen Rückblick auf die Entstehung und Entwicklung der Nationalitätenfrage, skizzirt Verfasser die Ethnographie, Geschichte, Statistik und politische Lage jedes österreichischen Kronlandes, dann Unüarns, Siebenbürgens und jedes in Ungarn wohnenden Volkes.

Als Rumänen, interessiert uns hauptsächlich der die Siebenb. Rumänen behandelnde Abschnitt. Im Grossen und Ganzen trifft der Verfasser auch hier das Richtige, so oft er auf die national-politische Frage zuzusprechen kommt. In der historischen Auffassung der Abstammung der Rumänen jedoch, scheint er obwohl immer objektiv, der Rössler-Hunfalvy'schen Theorie zu huldigen. Diese Frage, nämlich ob die Rumänen Nachkommen der Trajanischen Legionen und Colonien, oder des in Thracien und Moesien vorhanden gewesenen Römerthum's sind, ist noch weit entfernt im Sinne der Rössler-Hunfalvyschen Auffassung gelöst werden zu können. Die rumänische historische Schule hält unwandelbar an der Continuitäts-Theorie fest, und die Rösslerianer müssten erst *Beweise* für die angebliche postmagyarische Einwanderung der Rumänen nach ihren heutigen Wohnsitzen erbringen, bevor man ihre Auffassung als überhaupt zulässig erklären könnte.

Bemerkenswerth sind die allgemeinen Schlussfolgerungen des Verfassers's. Er stellt den Magyarisirungs-Bestrebungen ein sehr ungünstiges Prognostikon und meint, die Habsburger Monarchie müsse unbedingt eine *Föderativ-Verfassung* einführen, wenn sie noch bestehen will und soll.

Wir können das Werk allen Denjenigen die eine Interesse für die österreichisch-ungarische Nationalitätenfrage bekunden, aufs wärmste empfehlen.

Dem Buche ist eine gute ethnographische Karte beigelegt.

Die Cultur-Liga und die Magyaren.

Die magyarischen und die im magyarischen Solde stehenden ausländischen deutschen Blätter brachten unlängst ein kurzes Telegramm, in welchem die Herren *Jeszenszky* und andere Polizeispitzel dem geduldigen Publicum das dumme Märchen vom *«Rückgang der Liga»* aufge-

tischen denn, so heisst es in jener Depesche, «die Liga hätte im vorigen Jahre blos 40,000 Fcs. eingenommen».

Was die Liga thatsächlich eingenommen hat, danach forschen unsere lieben magyarischen Widersacher ganz vergebens, denn die in den Zeitungen aufgetauchten Ziffern sind unrichtig.

Doch das Eine könnten sich die rot-weiss-grünen Fanatiker merken: *Die Liga steht heute unverhältnissmässig besser als in den letzteren Jahren*, und sie wird auch von nun an ganz anders verfahren als wie bisher.

Solange die Magyaren ihre unsinnige und herostratische Nationalitäten-Politik nicht aufgeben werden, solange unsere Brüder im ungarischen Staate wie Parias behandelt werden, solange wird die Cultur-Liga bestehen und entsprechend wirken.

Da aber der magyarische Chauvinismus täglich immer frecher und brutaler wird, so wird auch die Liga bald ihre Glacé-Handschuhe ablegen, denn mit so einem rohen Betyaren-Gesindel, welches ganze Völker finanziell aussaugt, intellectuell magyarisiren will und physisch niedermetzelt, — muss man eben anders reden und handeln.

„UNIȚI-VĂ IN CONTRA MAGHIARILOR“!

Acesta este titlul unui fulgerător articol publicat mai deunăzi în «Deutsches Volksblatt» dela Viena.

Autorul, după ce arată, cum Austria este exploatată și încalcată de către Maghiari, face un apel patriotic la toți Germanii din Austria, la toate partidele parlamentare să se unească în lupta împotriva Maghiarismului obraznic și cotropitor.

Suntem siguri, că acest articol a produs o vie satisfacțiune în sinul națiunilor nemaghiare din Ungaria.

ROMÂNII BUCOVINENI ȘI CHEȘTIUNEA NAȚIONALĂ

«*Patria*», organul partidului național român din Bucovina, se ocupă în numărul dela 12 I. c. într'un prim articol, cu dis-

tingerea baronului *Vasilco* de către A. S. I. Archiducele *Francisc Ferdinand de Este* prin faptul, că Alteța sa a cerut, ca baronul *Vasilco* să-i fie prezentat.

Organul român din Cernăuți zice, că această atențiune din partea Archiducelui, chemat odată a conduce destinele imperiului Habsburgilor, «constitue un moment de cea mai eminentă importanță pentru Românii bucovineni, căci tocmai în zilele acestea a fost deputatul nostru centrul celor mai infecte injurii din partea presei maghiare, fără deosebire de colorit politic.» După aceasta, organul fraților noștri bucovineni continuă astfel:

Pentru Maghiari, cari în grandomania lor cred deja, că dinșii constitue centrul monarhiei, că dinșii sunt singurii susținatori ai ordinii înăuntru și a prestigiului în afară — au venit cuvintele d-lui br. *Vasilco*, ca un fulger din senin. Iar chiotul Maghiarilor a fost cu atât mai intensiv, cu cât deputatul nostru i-a nimerit tocmai acolo, unde-i doare mai mult, demascându-i drept un element, care periclitează bunele relațiuni ale monarhiei cu Statele vecine și prin urmare periclitează prestigiul și vaza monarhiei.

N'avem deci să ne mirăm, dacă vedem întreaga presă maghiară revoltată contra adevărului, regalind în termeni împrumutați dela gura cortului pe d. br. *Vasilco*. Cu atât mai mare a fost însă satisfacțiunea, când tocmai în aceste zile dorește A. S. I. Archiducele *Francisc Ferdinand* să vadă pe deputatul nostru.

Faptul acesta nu constituie numai o distincțiune personală, ci este de importanță eminentă pentru Românii Bucovinei, cari prin discursul d-lui br. *Vasilco* au avansat în primele șire ale luptătorilor pentru *chestiunea națională*.

Și cât de firească este concluziunea aceasta, totuși este nouă de tot, fiind-că în urma vitregilor împrejurări de pînă acum,

Bucovina cădea aproape afară de sfera românismului.

Lincezirea națională, care domina în Bucovina, lipsa de legătură cu corpul națiunii, au isolat întru atîta pe Românii din Bucovina de Românii din țările vecine, încît dincolo de Carpați și mai ales în regat se lua foarte rar act de existența noastră, de durerile și bucuriile noastre.

Consecvența acestui fenomen trist este desvoltarea de tot particulară a Românilor în Bucovina, care în multe privințe nu congruează cu desvoltarea fraților noștri din vecini.

Trezirea spiritului național la noi, activitatea politică națională a deputaților noștri și a politicianilor noștri, pătruși de conștiința și solidaritatea națională, a adus roadele bine-cuvîntate, că astăzi vedem restituindu-se legăturile, firești între frații de acelaș sînge.

Întreaga presă română de peste munți și din regat a relevat în termeni calzi atitudinea deputaților noștri și importanța Românilor din Bucovina pentru întreaga chestiune națională.

Urmează acum, ca ideile și sentimentele puse în circulațiune prin sulevarea chestiunii naționale în delegațiuni, să nu rămîna dorințe sau exploziuni momentane fără consecvențe, ci se restituie contactul stabil și reciprocitatea tuturor Românilor în lupta pentru lumină și adevăr.

Urmează, ca frații, cari aproape ne-au uitat, să-și îndrepte mai intensiv privirile asupra Bucovinei și să stea întru ajutor cu fapte și sfaturi Românilor, cari încă au o pozițiune interioară de tot dificilă.

De sine înțeles, aici nu poate fi vorba de un amestec politic în afacerile noastre interioare, căci acesta este contra convingerii noastre și contra firii luptei noastre. Tocmai astfel, precum nu căutăm nici noi a îngera în politica interioară a regatului sau a părții de dincolo de Leitha a mo-

marchiei, vom protesta și noi energic contra ori cărui amestec ilicit în afacerile noastre interne.

Avem însă trebuință de sprijin moral în lupta pentru naționalitate. Numărul nostru relativ mic față de străinii, cari ne cotropesc, pozițiunea noastră izolată, păcatele trecutului, lipsa culturii naționale sunt atâtea momente, cari ne-au slăbit, încît astăzi nu putem desfășura acea forță, care ni s'ar cuveni, ca singurii purtători ai caracterului național-istoric al acestei țărișoare.

În lupta pentru ștergerea păcatelor din trecut și redobîndirea pozițiunii ce ne compete în urma importanței și trecutului nostru, avem trebuință de sprijinul moral al tuturor Românilor, căci numai astfel va dispărea credința, că stăm aici singuri izolați și dați pradă străinismului, care năvălește avid asupra pămîntului nostru, sugîndu-ne singele din vine și măduva din oase.

Iar salvarea românismului în Bucovina înseamnă nu numai salvarea unui sfert de un milion de suflete românești, ci înseamnă între împrejurările de astăzi mîntuirea unei pozițiuni de mare importanță pentru întreaga chestiune națională.

Moștenitorul de tron al Austriei și baronul Vasilco.

Un ziar din Bucovina aduce importanta știre, că la alergările de cai, care au avut loc Marțea trecută, la Freudenu, Arhiducele Francisc Ferdinand d' Este, moștenitorul al Austriei de tron, a invitat șeful casei Sale de vînătoare, contele Abenseerg-Traun, să-i presinte pe deputatul român d-l baron George Vasilco.

Alteța Sa a conversat apoi vreme mai îndelungată cu d-nu baron Vasilco,

ceea-ce se consideră ca o deosebită distincțiune.

Este evident, scrie «Patria», că A. S. I. a căutat să dea deputatului nostru o satisfacțiune strălucită pentru infectele injurii, cu care a regalat presa maghiară pe baronul Vasilco pentru sulevarea chestiunii naționale în delegațiuni.

PROROGAREA REICHSRAT-ULUI AUSTRIAC

Camera austriacă a fost trimisă la plimbare cum se zice.

Guvernul Thun, care sperase un timp că va putea face vr'o ispravă cu actuala Cameră, s'a convins în fine că Germanii nu cedează cu nici un preț din obstrucționismul lor, cît timp ordonanțele lingvistice din Boemia nu vor fi anulate. Aceasta însă cabinetul Thun nu vrea și nici nu poate s'o facă, și ast-fel a luat hotărîrea de a proroga Camera.

Efectul? Are să fie tot nul și la toamnă, pe cînd unii speră vr'o treabă dela această Cameră.

Tot mai mult se răspîndește convingerea, că Thun, în fond, ar umbla să introducă *absolutismul*, ca o punte spre *federalism*.

Se face însă, că Maghiarii îi crează încă mari dificultăți, iar nici actualul cabinet austriac nu prea pare înclinat a lua pe tauri, vream să zic pe Maghiari, de coarne.

Dar în cele din urmă, tot aci au să ajungă lucrurile: la un conflict hotărîtor între Austria și Ungaria

---

CEHII ȘI RUȘII

Națiunea cehă va serba în curînd cu mare pompă aniversara de 100 de ani dela nașterea marelui ei patriot și scriitor *Francisc Palacky*.

Ziarele rusești vestesc, că cu ocazia acestei serbări vor veni și mai multe delegațiuni rusești în Boemia.

Consiliul comunal din Petersburg a decis să se depună din parte-i pe mormîntul lui Palacky o cunună. Cunună o va duce la Praga proprietarul ziarului «*Svet*», generalul Komarow. «*Nov Vremia*», vorbind de participarea Rusiei la serbarea lui Palacky, zice, că viaa amicitia actuală dintre Viena și

Petersburg scutește pe participanții ruși de bănuiala autorităților austriace. De altă parte nu este lipsă de tact din partea Rusiei, dacă fiii ei voesc să serbeze memoria unui bărbat, care s'a luptat pentru ideia slavă și pentru integritatea monarhiei habsburgice. Participarea Rușilor la serbarea memoriei lui Palacky ar fi, zice «*Nov Vrem.*», numai o dovadă, că Rusia dorește Slavilor austriaci să-și poată susține naționalitatea, care singură este în stare de-a scuti integritatea și independența Austriei.

PALATUL „TRIBUNEI“

Ziarele ungurești, dînd seama de congresul *Ligii*, au afirmat că în congresul acesta s'ar fi zis cum că *Liga* a dat anul trecut *Tribunii* din Sibiiu o subvenție de 18.000 Lei.

Tribuna zeflemisește cu mult spirit această născocire ungurească; iată acest articol:

Toate ziarele maghiare publică despre congresul *Ligii*, un comunicat — uniform — în care pe lângă multele minciuni și inexactități se face și o — *indiscrețiune*.

E gravă *indiscrețiunea*, pentru că ne privește pe noi, — dar dacă acum o dată s'a făcut — și *factum infectum fieri non potest* — noi nu o mai ascundem, ci o complectăm.

Se zice adică, că *Liga* ar fi dat anul trecut *Tribunei* o subvenție de 18.000 lei. Apoi, nu e tocmai așa; ziarele ungurești greșesc și poate fără voia lor. E chestie de *un zero*; și greșeli de acestea se fac ușor, fără rea voință, printr'o simplă eroare de pană. Nu 18, ci 180 de mii de lei a dat *Liga* — după cît știm noi, — ca subvenție la *Tribuna* pe anul 1897. Și dacă ne-am dedat la indiscrețiuni — o să spunem totul. E un secret, nu-i vorbă; dar dacă-i *secret* să-l știe și colegii noștri Unguri, să-l știe *măcar* și Ieszszky.

Da! 180.000 Lei a primit *Tribuna*. Și în curînd ea va arăta ce știe face cu banii. În locul casei sale vechi — după ce și-a plătit toate datoriile, — va edifica un palat splendid, ca și care Banffy n'a mai văzut. Planul palatului e luat după casa *Tribunei* din New-York și se deosibește de el numai prin aceea că va avea două fronturi. Unul spre parcul «Soldiș» — un front în stil oriental, strălucit poetic, pe seama *redacției*, ca să se inspire cît mai frumos — și celălalt spre Strada Poplăcei, mai simplu în formă dar cu atît mai masiv și mai impunător prin simetria liniilor și

colosalele colonne cari vor marca intrarea la administrația ziarului.

În sfîrșit... nu mai continuăm cu descrierea pentru că în curînd proiectul acesta frumos ilustrat, lucrat de un inginer dela București, — al cărui nume îl acoperă modestia, — va fi expus în vitrina librăriei noastre și apoi se va publica și în *Foaia Poporului*. Promitem numai, că planul este concepțiunea genială a distinsului nostru redactor al cărui nume — nu-l spunem din modestie — va fi eternizat cu litere de aur pe o tablă de smaragd la portalul din spre parc al palatului.

Realizarea acestui grandios proiect se va face cu atît mai ușor și mai de grabă, că *Liga* a hotărît a mări subvențiunea anuală iar interesele fondului înalienabil de un *milion*, creat tocmai în acest Congres, de asemenea nu are altă menire...

Planul mai depărtat e de a face din *Tribuna* un ziar cum nu este în Ungaria, care cu timpul să fie dat pe un preț bagatel, ba în mare parte *gratuit*.

Cît pentru *Foaia Poporului* — era s'o uităm — ea încă se va ridica, întocmai ca o fică pe lângă mama sa. Va apărea ilustrată în culori în cel puțin 100.000 exemplare, ce se vor trimite, mai ales gratuit, tuturor țărănilor români, cari știind ceti nu au destulă avere să plătească un abonament de 3 fl. pe an.

Atunci redactorii noștri vor fi minunat prevăzuți și vor avea avantajul neprețuit că cu ziarele ungurești nu vor avea să se ocupe *absolut de loc*, ori ce ar scrie ele, fie adevăr, fie minciună. Slujba aceasta așa de ingrată și nesuferibilă, o va face un ziar maghiar din cele existente, pe care *Liga* îl va cumpăra întreg, cu «zakumpak.» Care va fi acest ziar? *Egietértés*, *Budapesti Hirlap*, *Pesti Hirlap*, *Pesti Napló*, ori care? Atîrnă numai și numai dela *Ligă*. Poate că soarta va hotărî. Poate că soarta a hotărît deja, dar noi nu o spunem, ca să nu mai facem indiscrețiuni...

Un lucru e sigur. Ori care ar fi acel ziar maghiar, care va sta în serviciul *Ligii*, — d. *Ieszszky* va fi directorul lui.

Asta e sigur. Mai sigur de cum sunt informațiile ce le dă el *acum* despre congresul *Ligii*...

INFORMAȚIUNI

SERBĂRILE LIGEI LA CIȘMEGIU

Serbările pe cari le organizează Liga Culturală azi **Sîmbătă** și **miine Duminică** în **Cișmegiu**, au să fie cele mai splendide serbări ce se vor fi dat în primăvara asta în Capitală.

Grădina Cișmegiu va fi admirabil aranjată, distracții și spectacole variate și frumoase. Lumină electrică în întregă grădină, gaz aerian, lămpi Seigle: 3000 lumînări putere, călușei cu etaj. Atelier fotografic à la minut, Parashiva Lupu, fata din Transilvania, care coase și brodează cu picioarele, Capul vorbitor. Reprezentații de prestidigitație, Teatru cu spectacole variate. Două muzici militare și orchestre, tarafuri de lăutari. **Mare tombolă 5000 obiecte.** Călușei cu drum de fier, panoramă, dulap, leagăn, Maimuța miraculosă. Un vaporas pentru plimbări pe lac. Balon, lampioane, focuri de artificii, și diferite alte surprise.

Tabloul Millet, Magneta, producțiune extraordinară a d-lui Braun.

Sperăm, că toți Ligistiții vor fi prezenți la aceste serbări și vor face cea mai întinsă propagandă în cercurile cunoștințelor lor, ca serbările Ligii să răușesească în chip strălucit.

În cas de timp nefavorabil serbările se amână pe săptămîna viitoare.

*

Duminică s'a ținut în Arad adunarea generală a *Asociațiunii naționale aradene*. Adunarea a fost destul de bine cercetată, luînd parte și cîți-va membri din provincie. Președintele Asociațiunii, P. S. Sa d-l episcop *Meșianu*, fiind cam bolnav, adunarea a fost prezidată de d-l vice-president, protosincelul *Hamssea*. În cuvîntul său de deschidere, presidentul arată importanța societăților culturale și spune că Asociațiunea națională aradană, după toate greutățile ce a trebuit să le îndure, s'a întărit și face progrese înbucurătoare. În raportul direcțiunii se constată, că peste an s'au ținut 7 ședințe și s'au înscris 27 membri noi; biblioteca s'a mărit cu 683 opuri.

Raportul să ia la cunoștință. Banca românească «Victoria» a pus la dispoziția Asociațiunii suma de 200 fl. pentru scopuri culturale.

Casierul, d-nul *Sava Raicu*, cetește raportul despre starea casei. Fondul s'a mărit și banii

(6474 fl.) sunt depuși la băncile «Victoria» și «Albina.»

Bibliotecarul d-l *Petrovici* cetește raportul despre starea bibliotecii. Amintește cu mulțumire despre donațiunea (395 opuri) a erezilor mult regretatului dr. George Popa.

S'au deschis apoi discuții generale. Mai mult s'a discutat propunerea d-lui *Purcariu*, care dorește ca Asociațiunea să dea anual 150 fl. drept premiu de încurajare elevilor buni și învățătorilor cari se disting pe terenul economic, fie prin scrierile lor, fie prin activitatea în viața practică. Propunerea s'a primit.

S'au examinat toate socotelile cari s'au aflat în bună rînduială.

S'a făcut apoi nouă alegere de membri în direcțiune.

*

În sfîrșit, guvernul maghiar a numit un titular la catedra de limba și literatura română dela Universitatea din Budapesta. Noul profesor se numește *Ioan Ciocanu*, și a fost director al liceului român dela Năsăud, din Transilvania.

D. *Ciocanu* este un intim al Bar. Bánffy, un om care pină acum totdeauna a fost pata la ori ce servicii i-a cerut stăpînul său.

Continua-va și de aci înainte a fi instrumentul lui Bánffy?

*

Ziarul «*Magyar Hirlep*» publică un foileton sub titlul «*Ce s'a întîmplat la 1848 la Blaj?*»

Autorul spune în această tartină o mulțime de năzdrăvănii, așa între altele, că Românii s'ar fi adunat la Blaj sub *drapele rusești*!!...

Se supără apoi foc pe comitetul național, ales pe Cîmpul Libertății, căci în urma acțiunii acestui comitet, zice onorabilul foiletonist, pe toate riurile și păriurile Transilvaniei curgea sînge maghiar... iar focul castelurilor ungurești și a orașelor maghiare lumina zile și nopți întregi.

N'au Maghiarii decit să mai repete omoruri în masă, ca la *Dol*, pentru-ca să li se mai dea ocazie de a vedea riuri roșii și casteluri nemeșești în flacări!

*

D. *Aurel Trifu*, redactor la *Tribuna Poporului din Arad*, a fost condamnat de către curtea cu jurați din *Oradea-Mare* la trei luni închisoare de Stat și cinci-zeci de florini amendă pentru un articol «*Plinirea vremii*» publicat în numitul ziar. Se vede că Maghiarii pornesc o nouă serie de prigoniri în potriua Românilor de peste munți.

*

Un Român din Transilvania, d. *Cornel Beu*, sublocotenent în armata austro-ungară, s'a înrolat în armata spaniolă și a plecat la Cuba.